Nodyn Briffio Cymorth Treth Cyngor i Ofalwyr Maeth yng Nghymru

Medi 2026

Crynodeb

Fel rhan o'n hymgyrch #CostOFaethu, mae'r Rhwydwaith Maethu yn galw am ddull gweithredu mwy cyson tuag at gymorth treth cyngor i ofalwyr maeth ledled Cymru.

Dywed gofalwyr maeth wrthym fod a wnelo cymorth treth cyngor â mwy na chymorth ariannol. Mae'n ffordd weladwy o gydnabod y rôl hanfodol sydd gan ofalwyr maeth mewn darparu cartrefi sefydlog, llawn cariad i blant a phobl ifanc 24 awr y dydd, 7 diwrnod yr wythnos. Mae cymorth ar hyn o bryd yn amrywio'n sylweddol ledled Cymru. Mae hanner awdurdodau lleol Cymru (11 o 22) yn cynnig rhyw fath o ddisgownt neu eithriad ar dreth cyngor i ofalwyr maeth, gyda phump (22.7%) yn cynnig disgownt treth cyngor llawn neu hyd at 100%, ac mae pump arall (22.7%) yn cynnig disgownt hyd at 50%. Ni wyddom faint o Asiantaethau Maethu Annibynnol sy'n darparu disgownt neu eithriad ledled Cymru, ond rydym yn ymwybodol bod rhai, er enghraifft, TACT, yn gwneud.

Pam mae cymorth treth cyngor yn bwysig

Ledled Cymru, mae awdurdodau lleol yn cyflwyno gostyngiadau ac eithriadau treth cyngor yn gynyddol i ofalwyr maeth fel rhan o strategaethau recriwtio a chadw gafael. Fodd bynnag, mae darpariaeth yn parhau'n anghyson, gan greu gwahaniaethau sylweddol yn y cymorth sydd ar gael i ofalwyr maeth, yn dibynnu ar le y maent yn byw.

Dywed gofalwyr maeth yn gyson wrthym fod a wnelo cymorth treth cyngor â chydnabyddiaeth, yn ogystal â chymorth ariannol. Wrth i fwy o awdurdodau lleol yng Nghymru gyflwyno disgowntiau ac eithriadau, mae yna gyfle i ystyried p'un a ddylai dull gweithredu mwy cyson fod ar gael i ofalwyr maeth ledled Cymru.

Nid yw cymorth treth cyngor yn ddatrysiad i'r holl heriau sy'n wynebu gofal maeth, ond mae'n un ffordd ymarferol o werthfawrogi gofalwyr maeth.

Recriwtio a chadw gafael

Dengys ystadegau Llywodraeth Cymru diweddar fod yna ar yr 31ain o Fawrth, 2025, 7,072 o blant yn derbyn gofal yng Nghymru, gyda 68% yn byw mewn lleoliadau gofal maeth, ac amcangyfrifwn fod angen tua 400 o deuluoedd maeth ychwanegol yng Nghymru.

Yn ein adroddiad Cyflwr y Cenhedloedd, dywedodd 56% o ofalwyr maeth yng Nghymru eu bod wedi ystyried ymddiswyddo o faethu, gyda 26% yn nodi anawsterau ariannol fel ffactor cyfrannol. Nododd gwasanaethau maethu hefyd gyllidau, yn cynnwys costau byw a'r lefel o gymorth ariannol sydd ar gael i ofalwyr maeth, fel un o'r rhwystrau pennaf rhag recriwtio gofalwyr maeth newydd.

Bydd recriwtio mwy o deuluoedd maeth a chadw gafael ar ofalwyr maeth profiadol yn hanfodol i sicrhau y gall plant gael at y gofal y mae arnynt ei angen yn eu cymunedau lleol. Mae cymorth treth cyngor yn un mesur ymarferol a all gyfrannu tuag at yr ymdrechion recriwtio a chadw gafael ehangach hyn.

Cymorth treth cyngor cyfredol yng Nghymru

Mae cymorth i ofalwyr maeth yn amrywio ar hyn o bryd yn sylweddol ledled Cymru. O'r 22 o awdurdodau lleol yng Nghymru, mae 11 (50%) yn cynnig rhyw fath o ddisgownt neu eithriad treth cyngor i ofalwyr maeth, tra nad yw'r 11 sy'n weddill yn gwneud hynny.

Mae pum awdurdod lleol (22.7%) yn cynnig disgownt treth cyngor llawn neu hyd at 100%. Mae pum awdurdod arall (22.7%) yn cynnig disgownt hyd at 50%, ac mae un awdurdod (4.5%) yn cynnig 30% o ddisgownt.

Mae'r ffaith bod 11 o awdurdodau lleol eisoes wedi cyflwyno disgowntiau neu eithriadau treth cyngor yn dangos y gellir ei weithredu yng Nghymru. Fodd bynnag, mae cymorth yn dal i fod yn anghyson, gan greu loteri cod post lle y gall gofalwyr maeth sy'n ymgymryd â'r un rôl dderbyn gwahanol lefelau o gymorth, yn dibynnu ar le y maent yn byw. Mae creu Maethu Cymru wedi cryfhau cydweithrediad rhwng gwasanaethau maethu awdurdodau lleol, ac wedi galluogi rhai cynghorau i rannu dysg, achosion busnes a dulliau gweithredu, wrth i fwy o awdurdodau archwilio cynlluniau cymorth treth cyngor. Caiff treth cyngor ar hyn o bryd ei rhestru o dan 'Cynigion lleol ychwanegol' y mae rhai awdurdodau lleol yn eu darparu fel rhan o'r Ymrwymiad Cenedlaethol, ond nid yw wedi'i rhestru fel cymhelliant penodol y dylid ei ddarparu.[1]

Yr hyn y mae gofalwyr maeth ac awdurdodau lleol yn ei ddweud wrthym

Fel rhan o ddatblygu'r ymgyrch hon, trafododd Y Rhwydwaith Maethu gymorth treth cyngor gydag aelodau o Fwrdd Cynghori Gofalwyr Maeth Cymru. Roedd yna gefnogaeth gref i ymestyn yr ymgyrch i Gymru.

Dywedodd gofalwyr maeth wrthym y gallai cymorth treth cyngor:

- cydnabod y cyfraniad a wna gofalwyr maeth;

[1] https://fosterwales.gov.wales/fostering-allowances-and-support-in-wales/

- helpu gofalwyr maeth i deimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi;
- cynorthwyo i gadw gafael;
- cryfhau ymdrechion recriwtio.

Nid ynglŷn â budd ariannol yr oedd y neges gryfaf, ond ynglŷn â chymorth treth cyngor fel arwydd gweledol o gydnabyddiaeth.

Gwnaeth trafodaethau gydag awdurdodau lleol adleisio hyn, gan ddisgrifio cymorth treth cyngor fel yn fwyaf effeithiol o'i gyflawni fel rhan o becyn ehangach o gymorth, ac amlygwyd pwysigrwydd cefnogaeth wleidyddol, ymgysylltu ag aelodau etholedig a gweithredu gofalus.

Er enghraifft, disgrifiodd Sir Benfro ei chynllun peilot ar eithriad treth cyngor fel rhan o strategaeth ehangach i gynyddu cynhwysedd maethu awdurdod lleol, tra bod Merthyr Tudful wedi adrodd bod cymorth treth cyngor wedi'i dderbyn yn gadarnhaol gan ofalwyr maeth.

Pwysleisiodd y ddau awdurdod y dylid ystyried cymorth treth cyngor fel un elfen o becyn recriwtio a chadw gafael ehangach yn hytrach nag ymyrraeth annibynnol.

Galwad Y Rhwydwaith Maethu

Gyda hanner awdurdodau lleol Cymru eisoes yn cynnig rhyw fath o gymorth treth cyngor i ofalwyr maeth, mae yna gyfle i adeiladu ar arferion lleol presennol a mabwysiadu dull gweithredu cenedlaethol mwy cyson ledled Cymru.

Galwn ar:

- Llywodraeth Cymru i adolygu cymorth treth cyngor sydd ar gael ar hyn o bryd i ofalwyr maeth ledled Cymru.
- Llywodraeth Cymru i asesu effaith cymorth treth cyngor ar recriwtio, cadw gafael a lles gofalwyr maeth.
- Maethu Cymru i ddatblygu dull gweithredu mwy cyson yn genedlaethol tuag at gymorth treth cyngor i ofalwyr maeth fel rhan o'u Hymrwymiad Cenedlaethol.
- Awdurdodau lleol i ystyried a chynnig eithriad treth cyngor i'w gofalwyr maeth.
- Llywodraeth Cymru i weithio tuag at yr uchelgais cyfnod hir o eithriad treth cyngor cenedlaethol i ofalwyr maeth, fel y gallai gofalwyr mewn Asiantaethau Maethu Annibynnol ac Awdurdodau Lleol, fel ei gilydd, elwa.